

Плачкова Тетяна Михайлівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри морського та митного права*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ АДМІНІСТРУВАННЯ БЕЗПЕКИ МОРЕПЛАВСТВА В УКРАЇНІ

В Україні, що перебуває на узбережжі двох морів – Чорного та Азовського – з можливістю виходу через Чорноморські протоки до Середземного моря та Атлантичного океану, має великі судноплавні ріки, впродовж всієї історії приділялася значна увага забезпеченню безпеки судноплавства. Враховуючи визначення поняття «безпека судноплавства», що міститься у Положенні про систему управління безпекою судноплавства на морському і річковому транспорті, затвердженому наказом Міністерства транспорту України від 20.11.2003 р. № 904 [1], (далі – Положення), безпека мореплавства – стан збереження (захищеності) людського здоров'я і життя, довкілля та майна на морі; відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного з загибеллю або травмуванням людей, заподіянням шкоди довкіллю або матеріальних збитків.

Відповідно до Положення, комплексне управління безпекою транспорту, у т.ч. морського, здійснює Міністерство інфраструктури України (Мінінфраструктури України). Управління безпекою судноплавства на морському транспорті здійснює Державна служба України з безпеки на транспорті (Укртрансбезпека); на підприємстві, в установі, організації морського транспорту – керівник підприємства, установи, організації, а на судні – капітан судна (судноводій) (п. 2.1). Така доволі проста організація управління безпекою мореплавства склалася в Україні не одразу і сьогодні не завжди схвально сприймається фахівцями, адже змінила усталену систему управління безпекою мореплавства в Україні, що складалася на початку 90-х років минулого століття.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 р. № 442 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [2] при реорганізації шляхом злиття Державної інспекції з безпеки на морському та річковому транспорті та Державної інспекції з безпеки на наземному транспорті

було утворено Державну службу України з безпеки на транспорті. Положення про Державну службу України з безпеки на транспорті затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 р. № 103 [3].

Відповідно до Положення про Державну службу України з безпеки на транспорті (далі – Укртрансбезпека), її основними завданнями у сфері безпеки та морському транспорті є: реалізація державної політики, внесення на розгляд Міністра інфраструктури пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у цій сфері; здійснення державного нагляду (контролю) за безпекою на морському транспорті; надання у передбачених законом випадках адміністративних послуг у сфері морського транспорту (п. 4). До повноважень Укртрансбезпеки у сфері забезпечення безпеки мореплавства належить: здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням вимог законодавства на морському транспорті; підготовка пропозицій щодо їх удосконалення, а також законодавства про судноплавство на судах, у морських і річкових портах, територіальних та внутрішніх водах, на внутрішніх водних шляхах України; здійснення нагляду за додержанням вимог щодо запобігання забрудненню навколишнього природного середовища морським транспортом; здійснення ліцензування та контролю за додержанням ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання послуг з перевезення пасажирів, небезпечних вантажів, багажу морським транспортом; здійснення контролю за забезпеченням безпеки перевезення вантажів, пасажирів та багажу на морських судах; здійснення контролю держави прапора за виконанням міжнародних договорів України з безпеки судноплавства та запобігання забрудненню навколишнього природного середовища із суден, що плавають під Державним прапором України, незалежно від форми власності (крім риболовних суден); здійснення контролю держави порту за відповідністю суден, що заходять у порти України, територіальне море та внутрішні води, незалежно від їх прапора, стандартам щодо безпеки мореплавства та запобігання забрудненню навколишнього природного середовища із суден; здійснення контролю за навігаційно-гідрографічним забезпеченням судноплавства в територіальному морі, внутрішніх морських водах і на внутрішніх водних шляхах України тощо.

Зважаючи на те, що серед повноважень Укртрансбезпеки повноваження, які стосуються забезпечення безпеки мореплавства, поставлено у один ряд з іншими видами транспортної безпеки, багаторічний досвід формування спеціальних державних органів управління безпекою мореплавства України було практично втрачено. А зважаючи на те, що кожен з видів транспорту, а особливо морський, є унікальним за умовами роботи та, відповідно, за умовами забезпечення безпеки, то, на наше переконання, і державне управління забезпеченням такої безпеки має покладатися на спеціально призначений для цього орган чи організацію у структурі спеціально уповноваженого на державне управління окремим видом транспорту органу. Таким, на наше переконання може стати структурний підрозділ новоствореної Морської адміністрації України [4]. За повідомленням Міністра інфраструктури України В. Омеляна, «... Морська галузь нарешті отримає центральний орган виконавчої влади, як це мають авіація, дорожники і будуть мати залізничники. Морська адміністрація функціонує в абсолютній більшості морських держав світу. Важливо, що відтепер Україна в клубі морських держав на відповідному офіційному рівні». Морська адміністрація опікуватиметься роботою 13 морських портів, безпекою судноплавства та міжнародною співпрацею у морських питаннях. Діяльність Морської адміністрації контролюватиме Мінінфраструктури [5].

Дійсно, відповідно до затвердженого Положення, Державна служба морського та річкового транспорту України (Морська адміністрація) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра інфраструктури і який реалізує державну політику у сферах морського та річкового транспорту, торговельного мореплавства, судноплавства на внутрішніх водних шляхах, навігаційно-гідрографічного забезпечення мореплавства, а також *у сфері безпеки на морському та річковому транспорті* (крім сфери безпеки мореплавства суден флоту рибної промисловості, яке покладене на Державне агентство рибного господарства України та його територіальні органи [6].

Таким чином, новостворена Морська адміністрація України має у найближчій перспективі відновити напрацьовані багаторічною роботою

механізми організаційно-правового забезпечення безпеки мореплавства в Україні, а також, на наше переконання, здійснити необхідних заходів до правового закріплення виконання функцій з технічного регулювання у галузі торговельного мореплавства стосовно контролю технічного стану українських суден (суден, зареєстрованих в Україні та таких, що плавають під Державним прапором України), виключно Регістром судноплавства України, який може увійти до її складу або залишитися державним підприємством, що буде належати до сфери її управління.

Список використаної літератури:

1. Положення про систему управління безпекою судноплавства на морському і річковому транспорті, затверджене наказом Міністерства транспорту України від 20.11.2003 р. № 904 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 52. – Т. 2. – Ст. 2844.

2. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2014 р. № 442 // Офіційний вісник України. – 2014. – № 74. – Ст. 2105.

3. Положення про Державну службу України з безпеки на транспорті, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11.02.2015 р. № 103 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 22. – Ст. 604.

4. Про утворення Державної служби морського та річкового транспорту України: постанова Кабінету Міністрів України від 06.09.2017 р. № 1095. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-utvorenniya-derzhavnoyi-sluzhbi-morskogo-ta-richkovogo-transportu-ukrayini>

5. В Україні створюють Морську адміністрацію для розвитку портів і мореплавства. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/news/170118-v-ukrayini-stvoryuyut-morsku-administraciyu-dlya-rozvytku-portiv-i-moreplavstva>

6. Положення про Державне агентство рибного господарства України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2015 р. № 895 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 90. – Ст. 3018.